

НАПРЯМКИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ВЗАЄМОДІЇ МІЖ СУБ'ЄКТАМИ ПРОТИДІЇ ОРГАНІЗОВАНИЙ ЗЛОЧИННОСТІ

МЕЛЬНИЧЕНКО Андрій Михайлович - здобувач Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна»

<https://orcid.org/0000-0001-8579-8549>

УДК: 342.95 (477)

DOI 10.32782/NP.2020.4.34

Аргументовано, що взаємодія між суб'єктами протидії організованих злочинності представляє собою спільну, узгоджену діяльність незалежних одне від одного органів державної влади, спільна робота яких спрямована на реалізацію заходів, метою яких є протидія досліджуваному негативно-соціальному явищу. Підкреслено, що характерними особливостями даної взаємодії є наступні: 1) здійснюється великою кількістю правоохоронних органів у різних напрямках протидії організованих злочинності; 2) реалізується у специфічних формах та за допомогою ряду особливих методів; 3) має єдину мету – протидія корупції, однак при цьому кожен орган виконує власні, властиві тільки для нього завдання; 4) має нормативно-визначене підґрунтя.

Відзначено, що на сьогоднішній день як на законодавчому, так і на доктринальному рівнях відсутня єдина концепція вдосконалення взаємодії між суб'єктами протидії організованих злочинності. Спираючись на проведений аналіз наукових поглядів вчених та норм чинного законодавства, доведено, що удосконалення взаємодії між суб'єктами протидії організованих злочинності має здійснюватися у наступних напрямках: нормативно-правовий, кадрове забезпечення, інформаційне забезпечення, матеріально-технічне та фінансове забезпечення.

Доведено, що нормативно-правовий напрямок вдосконалення взаємодії між суб'єктами протидії організованих злочинності передбачає розробку та прийняття

єдиного комплексного підзаконного нормативно-правового акту - «Положення про порядок взаємодії суб'єктів протидії організованих злочинності»

Констатовано, що з метою покращення кадрового забезпечення взаємодії суб'єктів протидії організованих злочинності необхідно: по-перше, покращити систему підготовки кадрів залежно від сфери кримінальної активності сучасної організованої злочинності; по-друге, доцільним є розширення співробітництва між відповідними суб'єктами, зокрема в частині обміну практичним досвідом; по-третє, забезпечити умови для підготовки, професійного вдосконалення, атестування і стимулювання праці працівників правоохоронних органів; по-четверте, створити умови обміну досвідом із зарубіжними державами та міжнародними організаціями у відповідному напрямку.

Ключові слова: взаємодія, протидія, організована злочинність, вдосконалення, законодавство.

Постановка проблеми

Аналіз норм чинного законодавства та практики його реалізації свідчить про те, що взаємодія суб'єктів протидії організованих злочинності характеризується рядом прогалин і недоліків, які потребують вирішення. При цьому вказана проблематика вже потрапляла у поле зору фахівців-адміністративістів, а також законодавця. Зокрема, у «Концепції державної політики у сфері боротьби з організованою злочинністю» зазначалось, що

важливим завданням є підвищити рівень взаємодії правоохоронних та інших державних органів з питань боротьби з організованою злочинністю, поліпшити міжвідомче співробітництво контролюючих і правоохоронних органів; удосконалити взаємодію правоохоронних органів України з питань боротьби з організованою злочинністю з правоохоронними органами іноземних держав на підставі відповідних міжнародних договорів [1].

Стан дослідження

Питання взаємодії між суб'єктами протидії організованої злочинності не є новим. Зокрема йому приділяли увагу: М.М. Дивак, Д.В. Журавльов, Ю.О. Корнєв, М.О. Маланчій, М.В. Мельничук, В.С. Нерсисянц, С.С. Палагута, О.М. Ставицький, О.В. Ткаченко, В. І. Фелик та багато інших. Втім, незважаючи на чималу кількість наукових здобутків, у сфері взаємодії між суб'єктами протидії організованої злочинності залишається чимала кількість проблем, які потребують негайного вирішення.

Мета та завдання дослідження

Мета статті полягає у тому, щоб опрацювати напрямки удосконалення взаємодії між суб'єктами протидії організованої злочинності. Задля досягнення вказаної мети необхідно вирішити такі завдання: навести авторське визначення поняття взаємодії між суб'єктами протидії організованої злочинності; розглянути наукові підходи стосовно наявних проблем у відповідній сфері.

Наукова новизна статті полягає у тому, що стаття є однією із перших спроб комплексного опрацювання напрямків вдосконалення взаємодії між суб'єктами протидії організованої злочинності.

Виклад основного матеріалу

Взаємодія між суб'єктами протидії організованої злочинності являє собою спільну, узгоджену діяльність незалежних одне від одного органів державної влади, спільна робота яких спрямована на реалізацію заходів, метою яких є протидія досліджуваному негативному соціальному явищу. Характерними особливостями даної взаємодії є наступні:

1) здійснюється великою кількістю правоохоронних органів у різних напрямках протидії організованої злочинності; 2) реалізується у специфічних формах та за допомогою ряду особливих методів; 3) має єдину мету – протидія корупції, однак при цьому кожен орган виконує власні, властиві тільки для нього завдання; 4) має нормативно-визначене підґрунтя.

Варто відзначити, що на сьогоднішній день як на законодавчому, так і на доктринальному рівнях відсутня єдина концепція вдосконалення взаємодії між суб'єктами протидії організованої злочинності. А відтак, спираючись на проведений аналіз наукових поглядів вчених та норм чинного законодавства, вважаємо, що вдосконалення взаємодії між суб'єктами протидії організованої злочинності має здійснюватися у наступних напрямках:

1) **нормативно-правовий.** Вдосконалення взаємодії у вказаному напрямку, перш за все, передбачає здійснення активної нормотворчої діяльності, результатом якого має бути прийняття підзаконного нормативно-правового акту. Так, автор Юридичної енциклопедії - Ю.С. Шемшученко зазначає, що нормативно-правовий акт - це офіційний письмовий документ, який приймається уповноваженим органом держави і встановлює, змінює, припиняє чи конкретизує певну норму права. Ці акти знаходяться між собою в ієрархії, підпорядкованості, яка і визначає юридичну силу документа [2]. В.С. Нерсисянц доводить, що поняття «нормативно-правові акти» включає широкий комплекс актів правотворчості, виданих органами законодавчої, виконавчої, а часто й судової влади. По суті, підкреслює науковець, дане поняття є синонімом поняття «законодавство» в широкому смислі. Це основне джерело права в країнах романо-германської правової сім'ї. Важливу роль відіграють нормативно-правові акти і в країнах англо-американського права. Таке значення нормативно-правових актів в правовому регулюванні пояснюється рядом суттєвих переваг порівняно з іншими джерелами права. Це, зокрема, загальний характер приписів, які містяться в них, розрахованих на багатократне застосування, можливість охоплення широких сфер суспільного життя,

відносна швидкість процедури їх прийняття, зміни або відміни, висока техніка систематизації і кодифікації. Нормативно-правові акти видаються органами держави лише в певній формі та в межах компетенції правотворчого органу. Звідси юридична сила нормативного акту визначається місцем в системі органів держави того органу, від імені якого він виданий. У свою чергу, в ієрархії нормативно-правових актів відображається структура держави [3, с.272].

Варто відзначити, що в рамках представленої проблематики йдеться саме про підзаконний нормативно-правовий акт. Так, С.С. Алексєєв вказує, що підзаконний нормативний акт – це нормативний юридичний акт компетентного органу, який заснований на законі і закону не суперечить. Вчений орнаментує, що факт існування терміну підзаконний нормативно-правовий обумовлений вимогою верховенства закону. В умовах суворой законності усі юридичні акти (нормативні та індивідуальні) поділяються на дві супідрядні групи – закони і підзаконні акти. Це реальна гарантія високого демократизму всієї системи правових актів, неухильного проведення в ній загальних принципів права [4, с.227-228; 5]. Науковець відмічає, що поняття «підзаконні акти» відображає одну загальну рису їх змісту – те, що вони базуються на законі, а також одну загальну особливість їх юридичної сили – те, що вони закону не суперечать. В іншому акти розглядуваної групи багато в чому розрізняються між собою, мають суттєві особливості як за змістом, так і за юридичною силою. Причому останній з означених критеріїв стосовно підзаконних актів береться в зв'язку з двома ознаками: а) компетенцією правотворчого органу і б) сферою дії акта. За цими ознаками усі підзаконні нормативні акти можуть бути поділені на чотири основні групи: загальні, місцеві, відомчі, локальні (внутрішньо-організаційні) [4, с.227-228; 5].

Тож, нормативно-правовий напрямок вдосконалення взаємодії між суб'єктами протидії організованій злочинності передбачає розробку та прийняття єдиного комплексного підзаконного нормативно-правового акту - «Положення про порядок взаємодії суб'єктів протидії організованій злочинності», адже наразі на законодавчому та підза-

конному рівнях визначаються правові засади взаємодії лише окремих правоохоронних органів в різних напрямках. Тож, у вказаному вище Порядку необхідно визначити: мету, завдання та предмет взаємодії; окреслити коло суб'єктів взаємодії у сфері протидії організованій злочинності з чітким визначенням компетенції та повноважень координаційного центру; слід визначити принципи взаємодії суб'єктів протидії організованій злочинності; встановити порядок спільної реалізації заходів, в залежності від напрямку протидії організованій злочинності; розкрити порядок здійснення парламентського контролю; обов'язковим елементом є окреслення джерел фінансування суспільної діяльності органів державної влади за вказаним напрямком.

2) кадрове забезпечення. Виділення вказаного напрямку покращення взаємодії між суб'єктами протидії організованій злочинності є цілком логічним та зрозумілим, оскільки безспірним є той факт, що саме від професіоналізму та якості виконання кожним працівником своїх посадових обов'язків, напряму залежить ефективність реалізації спільних заходів органів державної влади у досліджуваному контексті. Сутність кадрового забезпечення в державі, зазначає О.В. Ткаченко, полягає в діяльності уповноважених суб'єктів з реалізації кадрової політики держави з метою забезпечення функціонування державного управління соціальними, технічними, біологічними об'єктами, яке здійснюється в умовах ринкової економіки з урахуванням демократичних засад побудови нашої держави з пріоритетним забезпеченням прав, свобод і законних інтересів особи шляхом наповнення організаційних структур системи державного управління відповідними за професією та кваліфікацією кадрами, створення в них мотивації до ефективної праці, організації їх ефективного використання, професійного та соціального розвитку, досягнення раціонального ступеня мобільності персоналу, а також їх соціального захисту [6, с. 27; 7].

Під кадровим забезпеченням органів внутрішніх справ М.М. Дивак розуміє нормативно врегульовану систематичну цілеспрямовану діяльність спеціально уповноважених підрозділів (посадових осіб) щодо процесів про-

фесійної орієнтації, прогнозування і планування кадрових потреб, відбору, навчання, виховання, ротації кадрів, забезпечення дисципліни та законності, а також оцінювання якості службової діяльності працівників органів внутрішніх справ [8, с.8]. Тож, кадрове забезпечення – це, з одного боку, наявність у керівника об'єктів його управлінської діяльності – виконавців, що є необхідним для підготовки до прийняття управлінського рішення та наступного його виконання. З іншого – кадрове забезпечення – це суто суб'єкти управлінської діяльності, які організують, аналізують, контролюють, координують і здійснюють інші дії в ході державно-управлінської діяльності для досягнення певного результату. Кадри є тим суб'єктивним чинником від якого залежить реальне функціонування механізму управлінської діяльності. Адже життєздатність органу виконавчої влади не тільки в матеріальному забезпеченні, а й у спрямуванні вольових дій і переконань учасників процесу державного управління в заданому напрямку. Без високого рівня професіоналізму та належних особистих якостей кадрів не виникає того дієвого елемента, який зумовлює динаміку управлінської діяльності [9, с.68].

Таким чином, кадрове забезпечення представляє собою, перш за все, активну роботу з кадрами. Взагалі, система роботи з кадрами спрямована на формування й організацію кадрового забезпечення (у нашому випадку) виконання службових завдань і раціонального використання персоналу, оскільки тут розв'язується весь комплекс питань, пов'язаних з відбором, розстановкою кадрів, службовим просуванням співробітника, присвоєнням звань, атестаційною оцінкою його професійних і особистих якостей на всіх етапах проходження служби, з правовим регулюванням порядку умов служби, профілактикою порушень дисципліни, визначенням потреб у фахівцях для органів і підрозділів. По-перше, у цьому визначенні вказано на те, що ця робота є системним утворенням, по-друге, має місце органічне поєднання як мети системи кадрового забезпечення (формування й організація), так і функцій, які виконуються в межах цієї діяльності, зокрема і в межах управління взагалі (відбір, розста-

новка, просування співробітника, його атестація) [10; 11].

Отже, проведений вище аналіз дає змогу констатувати, що кадрове забезпечення – це невід'ємна складова функціонування будь-якої системи державних інституцій. І система суб'єктів протидії організований злочинності у даному випадку не становить виключення. Тож, з метою покращення кадрового забезпечення взаємодії суб'єктів протидії організований злочинності вбачається необхідним: по-перше, покращити систему підготовки кадрів в залежності від сфери кримінальної активності сучасної організованої злочинності; по-друге, доцільним є розширення співробітництва між відповідними суб'єктами, зокрема в частині обміну практичним досвідом; по-третє, забезпечити умови для підготовки, професійного вдосконалення, атестації і стимулювання праці працівників правоохоронних органів; по-четверте, створити умови обміну досвідом із зарубіжними державами та міжнародними організаціями у відповідному напрямку.

3) інформаційне забезпечення. Під інформаційним забезпеченням в науковій літературі розуміють діяльність, що організовується в рамках управління, спрямована на проектування, функціонування та вдосконалення інформаційних систем, що забезпечують ефективне вирішення завдань управління [12, с. 21]. До найбільш важливих характеристик досліджуваного поняття, на переконання Ю.О. Корнеєва, необхідно віднести [13, с.21; 14]: 1) інформаційне забезпечення є функціональним комплексом, що забезпечує органічну взаємодію технічних засобів, методів і технологій роботи з інформацією; 2) інформаційне забезпечення – це сукупність інформаційних ресурсів, засобів, методів і технологій, яка сприяє ефективній реалізації процесу управління; 3) інформаційне забезпечення є інструментом, що генерує інформацію, яка складається з важливих даних та не дає відволікатись керівникам на зайву та громіздку інформацію; 4) інформаційне забезпечення – це безперервний процес постійного забезпечення можливості збирання, пошуку, групування, аналізу, зберігання та поширення інформації серед працівників правоохоронних органів; 5) інфор-

маційне забезпечення є інструментом, що забезпечує надходження інформації про стан та параметри функціонування певних об'єктів управління; 6) інформаційне забезпечення – це управлінська технологія, оскільки відображає інформацію щодо стану керованого об'єкта і є основою для прийняття управлінських рішень; 7) інформаційне забезпечення – специфічний вид професійної діяльності, оскільки враховує інформаційні потреби різних суб'єктів; 8) інформаційне забезпечення є складовою системи та процесу управління, виражаючи на міжсуб'єктивному рівні відносини [13, с.21; 14].

Інформаційне забезпечення – це невід'ємна складова функціонування всіх суб'єктів, а особливо коли мова йде про їх співпрацю. Адже здійснення будь-якої спільної діяльності є апріорі не можливим без надання сторонами інформації про стан речей у тій чи іншій сфері. Ключовим напрямком покращення інформаційного забезпечення в контексті представленої проблематики є розробка окремого підзаконного акту, зокрема Порядку обміну інформацією між суб'єктами протидії організованій злочинності, який повинен визначити: по-перше, обов'язки сторін в процесі здійснення ними спільної діяльності, та які стосуються обміну інформації; по-друге, перелік даних, які не можуть бути передані іншому органу влади; по-третє, відповідальність за не надання та/або за не своєчасне надання певної інформації. Окрім того, з метою покращення інформаційного забезпечення суб'єктів взаємодії необхідним є покращення інформаційно-технічних засобів та баз.

4) матеріально-технічне та фінансове забезпечення. Виокремлення вказаного напрямку обумовлюється тим, що здійснення будь-якої діяльності, апріорі, є неможливим без належного матеріального та фінансового підґрунтя. З економічної точки зору матеріально-технічне забезпечення – це сукупність суспільних відносин, урегульованих нормативними актами або договорами по забезпеченню матеріально-технічними ресурсами, необхідними для своєчасного та безперебійного проведення циклу робіт з виробництва, переробки й реалізації продукції, а також для виконання економічних, соціальних та

інших завдань з метою задоволення певних потреб [15, с. 56]. В свою чергу фінансове забезпечення слід визначити як систему джерел і форм фінансування розвитку економічної та соціальної сфер суспільства [16, с.72]. Тож, в контексті покращення матеріально-технічного та фінансового забезпечення взаємодії між суб'єктами протидії організованій злочинності вбачається необхідним: а) розширити джерела фінансування діяльності кожної окремої державної інституції взагалі та їх спільної діяльності у напрямку протидії організованій злочинності, зокрема; б) забезпечити органи держави новітніми інформаційними системами, що дозволить підвищити якість їх діяльності, зокрема у напрямку протидії кіберзлочинам; в) мінімізувати фінансові та людські витрати на реалізацію спільних заходів досліджуваних суб'єктів.

Висновок

Таким чином, покращення взаємодії між суб'єктами протидії організованій злочинності за вказаними напрямками дозволить не тільки вирішити організаційні та управлінські проблеми здійснення спільної діяльності досліджуваних у роботі органів державної влади, а й позитивно вплине на загальний рівень законності та правопорядку в нашій державі.

Література

1. Про Концепцію державної політики у сфері боротьби з організованою злочинністю / Указ Президента України від 21.10.2011 № 1000/2011
2. Юридична енциклопедія : в 6 т. / редкол.: Ю. С. Шемшученко (голова редкол) та ін. К. : Укр. енцикл., 1998 / [Електронний ресурс]. Режим доступу: //Ieksika.com.ua/legal.
3. Проблемы общей теории права и государства / Под.общ.ред. В.С.Нерсисянца. М.: НОРМА-ИНФРА. М., 1999. 832с.
4. Алексеев С.С. Общая теория права. Курс в двух томах. т.2. М.: Юрид.лит., 1982. 360с.
5. Журавльов Д. В. Система трудового законодавства України : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.05 / Дмитро Володимирович Журавльов ; Запорізький юридичний ін-т. Х., 2005. 168 с.

6. Ткаченко О. В. Методологічні засади дослідження кадрового забезпечення державного управління освітою в Україні. Вісник Київського Національного університету імені Т. Г. Шевченка. 2014. № 1 (1). С. 88–91

7. Фелик В. І. Адміністративно-правове забезпечення профілактичної діяльності Національної поліції України : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.07. Харків, 2017. 479 с.

8. Дивак М. М. Адміністративно-правові засади управління якістю кадрового забезпечення органів внутрішніх справ: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Харків, 2012. 208 с.

9. Мельничук М. В. Адміністративно-правові засади управлінської діяльності керівників органів виконавчої влади : дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право» / М. В. Мельничук. К., 2009. 197 с.

10. Європейські принципи державного управління / [пер. з англ. О. Ю. Куленкової]. К. : Вид-во УАДУ, 2000. 52 с.

11. Маланчій М. О. Засади кадрового забезпечення в правоохоронній сфері / М. О. Маланчій, О. М. Ставицький. // Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія : Державне управління. 2017. Вип. 1. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadsdu_2017_1_14

12. Воскресенский Г.М. Теория и практика информационного обеспечения управления в органах внутренних дел. М., 1985. С. 21

13. Корнєєв Ю.О. Інформаційне забезпечення розвитку підприємницької діяльності / Ю.О. Корнєєв // Вісник НАН України. 2008. № 5. С. 24–31.

14. Палагута, С. С. Особливості інформаційного забезпечення управління підприємств і організацій [Текст] / С. С. Палагута // Глобальні та національні проблеми економіки. 2017. № 16. С. 418-421.

15. Корнієнко Г. С. Правове регулювання матеріально-технічного забезпечення сільськогосподарських товаровиробників в умовах реформування АПК: дис. ... канд. юрид. наук. 12.00.06. / Корнієнко Ганна Сергіївна. К., 2003. 190 с.

16. Карпишин Н.І. Фінансове забезпечення охорони здоров'я в реалізації держав-

SUMMARY

It is argued that the interaction between the subjects of combating organized crime is a joint, coordinated activity of independent public authorities, whose joint work is aimed at implementing measures aimed at combating the studied negative social phenomenon. It is emphasized that the characteristic features of this interaction are the following: 1) carried out by a large number of law enforcement agencies in various areas of combating organized crime; 2) is implemented in specific forms and using a number of special methods; 3) has a single goal - to combat corruption, but each body performs its own, unique tasks; 4) has a normatively defined basis.

It is noted that today, both at the legislative and doctrinal levels, there is no single concept of improving the interaction between the subjects of combating organized crime. Based on the analysis of scientific views of scientists and current legislation, it is proved that the improvement of interaction between the subjects of combating organized crime should be carried out in the following areas: legal, staffing, information support, logistics and financial support.

It is proved that the normative-legal direction of improvement of interaction between subjects of counteraction to organized crime provides development and acceptance of the uniform complex by-law normative-legal act - "Regulations on the order of interaction of subjects of counteraction to organized crime"

It is stated that in order to improve the staffing of the interaction of the subjects of combating organized crime it is necessary to: first, improve the training system depending on the area of criminal activity of modern organized crime; secondly, it is expedient to expand cooperation between the relevant actors, in particular in the exchange of practical experience; thirdly, to provide conditions for training, professional development, certification and stimulation of work of law enforcement officers; fourth, to create conditions for the exchange of experience with foreign states and international organizations in the relevant direction.

Key words: interaction, counteraction, organized crime, improvement, legislation.

них функцій на ринку медичних послуг: дис. канд. екон. наук: 08.04.01 / Н. Карпишин .Тернопіль, 2006. 208 с.